

VASÁRNAP

EGYHÁZTÁRSADALMI KÉPES CSALÁDI LAP.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
TÓTHFALUSI JÓZSEF,
ev. ref. lelkész.

TÁRS SZERKESZTŐ:
PAÁL GUSZTÁV,
ev. ref. koll. tanár.

KIADJA:

Az Erdélyi Ref. Egyházkerület
„Egyházi Ertekezlete”

Megjelenik:

minden vasárnap egy iven.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egy évre . . . 4 kor. Negyedévre 1 kor.
Fél évre . . . 2 kor. Egy szám ára 10 fill.

Dr Bartók György könyve.

Tudós püspökünk a „Lelkipásztori képzés” czímen egy új könyvet adott ki fiatal és öreg lelkipásztorok számára.

Ebben a műben rendkívül hasznos útmutatások vannak összegyűjtve azok számára, akik a vallást tudományos oldaláról akarják megismerni.

E könyv végén gyakorlati kérdések is szerepelnek. Minthogy e kis lap olvasóit inkább érdeklik a vallásos élet gyakorlati oldalai, foglalkozunk ezért a könyvnek ezzel a részével.

Dr. Bartók György felveti többek közt azt a kérdést, hogy jó volna kitüntetni azt, hány derék hazafi, hány jeles ember került ki már a református lelkészi, tanári és tanítói családokból?

Foglalkozunk mi is ezzel a kérdéssel. Ne feledkezzünk meg azokról a régi nagy szellemű férfiakról, akik előttünk munkálkodtak az Úrnak szőlőjében.

Csak nem rég halt meg Koncz József, ez a hangya szorgalmu tudós pap és tanár. Egész életét a könyvtárban töltötte el. A könyvek voltak az ő igaz barátai. Boldog volt, ha társaságukban tölthette el szabad idejét. Csak a jövő fogja megmutatni, mily sok hasznos történelmi adatot gyűjtött össze ez a tudós tanár.

De menjünk régebbi időkre vissza. Ott van Köteles Sámuel, aki 18 éven át volt a marosvásárhelyi ev. ref. kollegiumnak tanára. Műveivel, bölcsészeti munkásságával oly nagy érdemet szerzett magának, hogy a Magyar Tudós Társaság rendes tagjává választotta. 1818-ban pedig, halála alkalmából a következő elismerésben részesült: Köteles munkássága forduló pontot jelentett a vásárhelyi és az enyedi kollegium fejlődésében. Gondolkozási szabad szellem, lelkes emelkedettség, tudományos vetekedés, háza és magyar nyelv szeretet ébredt fel a tanuló ifjúság szívében. Izlés és művészi érzés kezdett terjedni a kollegiomok mohos falai közt az ő munkája után.

Köteles Sámuelnek kortársa volt Makfalvi Dósa Gergely az első jogtanár a marosvásárhelyi kollegiumnál, 1794—1826. évig élt és három kötetes munkája „Erdélyhoni jogtudomány” czímen jelent meg.

E híres könyv hosszú ideig volt az erdélyi jogviszonyok megismerésének egyetlen kútforrása. Benne volt ebben a műben az 1000-ik évtől 1849-ig érvényes törvények és szokások gazdag tárháza. E könyvet Dósa Gergely gyermekei rendezték sajtó alá.

De lépünk vissza még egy félszázaddal. Még Bolyainál is ragyogóbb csillag mutatkozott

a tudományos élet egén. *Fogarasi Pap József* 1779-ben lépett a marosvásárhelyi tanári székbe. Ezt a lángeszű tudóst a hollandi tudós társaság, a berlini akadémia pályadíjakkal halmozta el, sőt maga II. József uralkodó is kitüntette elismerésével.

Ebben az időben is a lelki téren az erdélyi főurak vezettek. Gróf Teleki Sámuel összekötésben volt a svájci egyetemekkel. A baseli egyetem tanára. Beck Jákob gróf Teleki Sámuelnek házi tanítója volt, 1750-ik évben Gernyeszegen.

Egy egész könyvet kellene írni, ha mind fel akarnók sorolni azokat a lángeszű férfiakat, akik Erdély kálvinista papi és tanári, de főképpen főúri családjaiból származtak.

Visszatérve Dr. Bartók György könyvére, szívesen ajánljuk azt olvasóink figyelmébe. Annál is inkább, mert az egy szabad gondolkozású, elfogulatlanul ítélő tudós műve.

Különösen a papi pályára készülő fiataloknak szolgálhat az biztos útmutatóul, mielőtt belépnének a mai protestáns theologiai tudományok rengeteg terjedelmű erdejébe.

Király Béla

h.-bodoni ref. lelkész.

Ruyter Mihály.

Ruyter Mihály a holland tengernagy születésének 300 éves évfordulóját nemzete fényes ünnepek közepette tartotta meg március hó 23-án. Szomorú küzdelemteljes volt papjaink, hitsorsaink élete Ruyter férfi korában Magyarországon.

A börtönökben zsoltárok hangjai csendültek meg a rabság keserű kenyerét evő lelkészeink ajkairól, kérve a Mindenhatót. hozná el szabadulások óráját. Üldözőinknek — örök szégyene marad a kath. egyház vezető férfiának — ez sem volt elég. Mintha féltek volna, hogy a szűk cellák falai közé zárt apostolok ajkairól elröppent enyhítő énekek hangját elkapja a szellő s az eltiport ország ismét megmozdul.

Tovább velük. Messzire, honnan még madár se jár szép Magyarországra. És a börtönlakó, elcsigázott, de hitünk mellett hűségesen megmaradt papjainkat nehéz bilincsek közt gyalog durva, kegyetlen bánásmódra fegyveres kísérettel Nápolyba szállították és itt gályákhoz láncolva rábló gyilkosokhoz méltó nehéz munka végzésére szorították őket. De a zsoltár hangjait itt is el elkapta a tengeri szellő. Ruyter Mihály volt az, ki meghallotta, ki érezte a szent dallamokból feléje szálló panaszt.

Odaadó fáradozásával, közbenjárásával szabaddá lettek papjaink. Ennek a nemes, érzés tekintetében mintegy korát felülmúló igazi szabadelvű gondolkozású férfiúnak emlékét ünnepelte a kis Hollandia. A zsinat méltóan emlékezett meg hazánk 26 protestáns papjainak életében ily nagy szerepet játszó emberről. Ezüst babérlevelű koszorút küldött képviselője által, melynek egyes levelein a 26 gályarab pap neve van bevésve a közepeken levő csokrot — mely gályák és a kiszabadítás napját (1676. febr. 11.) és Ézsaiás XLV. részének 13 versét vésték: „Én támasztom fel őket igazságban és minden utait igazgatom, ő építi meg az én városomat és az én foglyomat elbecsátja jutalom és ajándék nélkül, ezt mondja a seregeknek Ura“ arany szalag fogja át balfelől az olvasható latin nyelvű felírásban: „Örök emlékezetül a szabadítónak, ki raboskodó hitvallóinknak a szabadságot visszaadta“, jobbfelül pedig „Ecclesia Christi Reformata in Hungaria.“

Az ünnepély egy időben folyt le Amsterdamban Vilma holland királynő és Vlissingenben a királynő férje Henrik herceg jelenlétében.

Az ünnepség nagyszabású voltát elképzelhetjük, ha felemlítjük, hogy hazánkon kívül 7 európai nemzet küldte el az elismerés koszorúját Hollandia nagy fiának. S e nagy fény közepette jól eső önérettel tölti el keblünket az a tudat, „ami megemlékezésünk a legszebb, a legmegkapóbb volt“.

Igy írják a holland lapok. Mi még hozzá tehetjük, hogy tán a legigazabb is.

A 26 gályarab küzdelmes életének szilárd ragaszkodása az evangéliumi szellemhez gyujtsa fel a hithűség és egyházunkhoz való kitartó, önfeláldozó ragaszkodás tüzét és lobogtassa fennen, magasan emlékezete, a Krisztus és anyaszentegyházunk dicsőségére.

Sz. J.

Petőfi hitvilága.*)

Irta: S. Váradi Albert.

Valamint az emberiség történetében egy korszaknak a megismeréséhez és megítéléséhez feltétlenül szükséges azon korszak etikáját és morálját is ismerni; épügy ha azon korszakok egyes kiváló egyéneiről akarunk helyes képet formálni: meg kell figyelni az illető egyénnek azon jellemző lelki sajátságait, melyek benne az embert alkotják. Mert fogalmaink és ítéleteink hiányosak és fogyatékosak lesznek, ha nem ismerjük az ő életükre és ténykedésükre döntő befolyással lévő, uralkodó eszméket.

Épen ezért úgy gondolom, hogy a Petőfi egyéniségének helyes megismeréséhez is szorosan és elválaszthatatlanul hozzátartozik az ő hitvilágának, vallásos nézeteink megismerése is.

*) Felolvasatott a marosvásárhelyi „Mentovich-kör“ 1907. március 10-iki gyűlésén.

Hogy valóban milyen volt Petőfi, mint ember s melyek azok a lényeges külső és belső vagy lelki-sajátságok, a melyek együttvéve jellemét, egyéniségét alkotják?

Erre nézve nincs határozott megállapodás, a vélemények különbözők s a nézetek igen eltérők. Hiszen még azt sem lehet egész biztosan megállapítani, hogy arcképei közül melyik a legjobb, habár ebben segítségünkre vannak a kortársak emlékezete és feljegyzései. Egyéniségére nézve pedig még nagyobb bizonytalanságban tévedezünk.

Oka pedig ennek az, hogy Petőfi, a milyen váratlanul jelent meg, ép' oly hirtelen tűnt el ismét. Működése, sőt egész élete oly igen rövid időre terjedt, hogy azoknak, a kiket ő a „barát“ névre méltatott s a kik szívéhez legközelebb állottak, mire Petőfi külső egyéniségének varázsától megszabadulva, idejük lett volna lelki világába is komolyabban bepillantani: ő már örökre eltűnt közülök. „A gond viselés időnap előtt „véggé“ változtatta azt, ami tulajdonképen még igazán csak „kezdet“ volt“

S talán épen ez a főoka annak, hogy a Petőfi lelki- és hitvilágáról oly kevés följegyzés maradt fenn. Így hát mindazokra nézve, amik a kortársak följegyzéseiben a Petőfi lelki- és hitvilágára vonatkozó megfigyelésekből hiányzanak: kizárólag csak műveire vagyunk utalva. És szerencsére ezekben épenugy nyomon követhetjük az ő lelki fejlődését és megalkotójuk pszichológiai individualitását, mint életrajzi adataiból külső élete folyását. Mert nemes lelkének darabjai ott vannak műveiben, csupán össze kell azokat illeszteni és harmoniába hoznunk külső élete körülményeivel s vallás-, erkölcsi világnézete mindjárt ott áll előttünk a maga teljességében, hamisítatlanul: mint életének irányzója, érzéseinek és gondolkodásának alapja s egyéniségének legjellemzőbb vonása.

De Petőfit ebben a tekintetben kortársai nem ismerték, sőt némelyek félre is magyarázták. Ellenfelei szerették: egy önmagával eltelt, Istent és embert megvető, szilaj fickónak feltűntetni.

Petőfi igaz, hogy sokszor játszi pajkosságból, különösen bordalaiban, mulatozó korhelynek rajzolja magát; de ezt csupán a folyton jó módor és erkölcsöt hangsúlyozó kritikusaik bosszantására cselekszi. Legfényesebb argumentuma ennek kitűnik az „Imádságom“ című költeményében, a hol keresetlen és megkapó őszinteséggel vallja be, hogy:

„Elkárhózástól félt szegény anyám,

S talán féltése nem alaptalan.

Tart tőle — s ebben igaza van —

Hogy már régóta nem imádkozám.“

Szívéből gyűlölte a felekezetiesség tulkapásait. Midőn pl. (1846. jun. 29-én) barátjának: Várady Antalnak a Ruffy Idával való egybekelésén ő is mint tanu jelen volt s az esketési ügyeket vezető kanonok — mivel Várady református, jegyese pedig katolikus

volt — valami formahibáért az esküvőt megakadályozta: „Petőfi oly hevesen fakadt ki ez eljárás ellen, hogy csak nehezen lehetett lecsillapítani.“¹⁾

A saját felekezetét gyűlölte magyarellenes nemzetiségi irányzata miatt. „Hazánkban a lakosság vallási megoszlásában nemzetiségi színezet is mutatkozik; az alföldi magyarság pl. főkép református s ezért ő is ezt a vallást szerette leginkább. Ezért midőn említették neki szülőföldje megtagadását,“ (mert az alföldi Félégyházát szerette szülőföldjének nevezni,) azt felelte: „mert bánom, hogy tótok közt születtem“ s Váradynak meg így nyilatkozott: „Kiskörösön születtem, csak azt röstellem, hogy lutheránusnak.“²⁾

Gyakran kikel a hivatalból való vallásosság ellen is, mely a nép hiszékenységére és együgyűségére támaszkodva: „csalhatatlanságot és hatalmat igényel magának“.

Hogy a papsággal, mint osztálylyal szemben, miért viseltetik oly ellenszenvvel, ez onnan magyarázható, hogy az emberiség történelméből arra a meggyőződésre jutott, hogy a népek leigázásához az uralkodók végrehajtó eszközül mindig a papokat használták fel és viszont. Épen ezért a zsarnokság fogalmától a papságét csak nagy nehezen tudja elválasztani. S „Az apostól“-ban ezért szól így róluk:

„... A hol pap emelt szót,

Ott az igazság megfeszítettetik,

Az igazság szörnyet hal ott. A pap

Minden szavára

Egy ördög áll elé,

S az ördög nem hatalmasabb,

De ékesebb szólásu, mint az Isten,

S ha tettel győzni nem tud,

Tud elcsábítani.—“

Vagy mint tovább mondja:

„... ösidőktől óta

Azon valának papok és királyok

E földi istenek,

Hogy vakságban tartásák a népet,

Mert ők uralkodni akarnak,

S uralkodni csak vakokon lehet.“

Továbbá „A csárda romjai“ című költeményében még azon sem botránkozik meg, hogy az Isten házából csárda lett:

„... Az Isten házából csárda!... és miért ne?

Ott léleknek: testnek szolgált itt enyhére.

És nem úgy részünk-e a test, mint a lélek?

Egyenlőn kedveznünk kell mind a kettőnek.

Az Isten házából csárda!... és miért ne?

Itt és ott élhetünk az Isten kedvére;

S láttam én csárdákban tisztább sziveket már,

Mint kit naponkint lát térdelni az oltár.—“

De az ilyen hangulat nála csak időszerű lélekállapot.

1) Ferenci Zoltán. „Petőfi életrajza“ II. 278.

2) Ferenci Zoltán. „Petőfi életrajza.“ I. 32.

a tudományos élet egén. *Fogarasi Pap József* 1779-ben lépett a marosvásárhelyi tanári székbe. Ezt a lángeszű tudóst a hollandi tudós társaság, a berlini akadémia pályadíjakkal halmozta el, sőt maga II. József uralkodó is kitüntette elismerésével.

Ebben az időben is a lelki téren az erdélyi főurak vezettek. Gróf Teleki Sámuel összekötésben volt a svájci egyetemekkel. A baseli egyetem tanára. Beck Jákob gróf Teleki Sámuelnek házi tanítója volt, 1750-ik évben Gernyeszegen.

Egy egész könyvet kellene írni, ha mind fel akarnók sorolni azokat a lángeszű férfiakat, akik Erdély kálvinista papi és tanári, de főképpen főúri családjaiból származtak.

Visszatérve Dr. Bartók György könyvére, szívesen ajánljuk azt olvasóink figyelmébe. Annál is inkább, mert az egy szabad gondolkozású, elfogulatlanul ítélő tudós műve.

Különösen a papi pályára készülő fiataloknak szolgálhat az biztos útmutatóul, mielőtt belépnének a mai protestáns theologiai tudományok rengeteg terjedelmű erdejébe.

Király Béla

h.-bodoni ref. lelkész.

Ruyter Mihály.

Ruyter Mihály a holland tengernagy születésének 300 éves évfordulóját nemzete fényes ünnepek közepette tartotta meg március hó 23-án. Szomorú küzdelemteljes volt papjaink, hitsorsaink élete Ruyter férfi korában Magyarországon.

A börtönökben zsoltárok hangjai csendültek meg a rabság keserű kenyerét evő lelkészeink ajkairól, kérve a Mindenhatót. hozná el szabadulások óráját. Üldözöinknek — örök szégyene marad a kath. egyház vezető férfiának — ez sem volt elég. Mintha féltek volna, hogy a szűk cellák falai közé zárt apostolok ajkairól elröppent enyhítő énekek hangját elkapja a szellő s az eltiport ország ismét megmozdul.

Tovább velük. Messzire, honnan még madár se jár szép Magyarországra. És a börtönlakó, elcsigázott, de hitünk mellett hűségesen megmaradt papjainkat nehéz bilincsek közt gyalog durva, kegyetlen bánásmódra fegyveres kísérettel Nápolyba szállították és itt gályákhoz láncolva rábló gyilkosokhoz méltó nehéz munka végzésére szorították őket. De a zsoltár hangjait itt is el elkapta a tengeri szellő. Ruyter Mihály volt az, ki meghallotta, ki érezte a szent dallamokból feléje szálló panaszt.

Odaadó fáradozásával, közbenjárásával szabadá lettek papjaink. Ennek a nemes, érzés tekintetében mintegy korát felülmúló igazi szabadelvű gondolkozású férfiak emlékét ünnepelte a kis Hollandia. A zsinat méltóan emlékezett meg hazánk 26 protestáns papjainak életében ily nagy szerepet játszó emberről. Ezüst babérlevelű koszorút küldött képviselője által, melynek egyes levelein a 26 gályarab pap neve van bevésve a közepeken levő csokrot — mely gályák és a kiszabadítás napját (1676. febr. 11.) és Ézsaiás XLV. részének 13 versét vésték: „Én támasztom fel őket igazságban és minden utait igazgatom, ő építi meg az én városomat és az én foglyomat elbecsátja jutalom és ajándék nélkül, ezt mondja a seregeknek Ura“ arany szalag fogja át balfelől az olvasható latin nyelvű felírásban: „Örök emlékezetül a szabadítónak, ki raboskodó hitvallóinknak a szabadságot visszaadta“, jobbfelül pedig „Ecclesia Christi Reformata in Hungaria.“

Az ünnepély egy időben folyt le Amsterdamban Vilma holland királynő és Vlissingenben a királynő férje Henrik herceg jelenlétében.

Az ünnepség nagyszabású voltát elképzelhetjük, ha felemlítjük, hogy hazánkon kívül 7 európai nemzet küldte el az elismerés koszorúját Hollandia nagy fiának. S e nagy fény közepette jól eső önérettel tölti el keblünket az a tudat, „ami megemlékezésünk a legszebb, a legmegkapóbb volt“.

Igy írják a holland lapok. Mi még hozzá tehetjük, hogy tán a legigazabb is.

A 26 gályarab küzdelmes életének szilárd ragaszkodása az evangéliumi szellemhez gyujtsa fel a hithűség és egyházunkhoz való kitartó, önfeláldozó ragaszkodás tüzeit és lobogtassa fennen, magasan emlékezete, a Krisztus és anyaszentegyházunk dicsőségére.

Sz. J.

Petőfi hitvilága.*)

Irta: S. Váradi Albert.

Valamint az emberiség történetében egy korszaknak a megismeréséhez és megítéléséhez feltétlenül szükséges azon korszak etikáját és morálját is ismerni; épügy ha azon korszakok egyes kiváló egyéneiről akarunk helyes képet formálni: meg kell figyelni az illető egyénnek azon jellemző lelki sajátságait, melyek benne az embert alkotják. Mert fogalmaink és ítéleteink hiányosak és fogyatékosak lesznek, ha nem ismerjük az ő életükre és ténykedésükre döntő befolyással lévő, uralkodó eszméket.

Épen ezért úgy gondolom, hogy a Petőfi egyéniségének helyes megismeréséhez is szorosan és elválaszthatatlanul hozzátartozik az ő hitvilágának, vallásos nézeteink megismerése is.

*) Felolvasatott a marosvásárhelyi „Mentovich-kör“ 1907. március 10-iki gyűlésén.

Hogy valóban milyen volt Petőfi, mint ember s melyek azok a lényeges külső és belső vagy lelki sajátságok, a melyek együttvéve jellemét, egyéniségét alkotják?

Erre nézve nincs határozott megállapodás, a vélemények különböznek s a nézetek igen eltérők. Hiszen még azt sem lehet egész biztosan megállapítani, hogy arcképei közül melyik a legjobb, habár ebben segítségünkre vannak a kortársak emlékezete és feljegyzései. Egyéniségére nézve pedig még nagyobb bizonytalanságban tévedezünk.

Oka pedig ennek az, hogy Petőfi, a milyen váratlanul jelent meg, ép' oly hirtelen tűnt el ismét. Működése, sőt egész élete oly igen rövid időre terjedt, hogy azoknak, a kiket ő a „barát” névre méltatott s a kik szívéhez legközelebb állottak, mire Petőfi külső egyéniségének varázsától megszabadulva, idejük lett volna lelki világába is komolyabban bepillantani: ő már örökre eltűnt közülök. „A gond viselés időnap előtt „véggé” változtatta azt, ami tulajdonképen még igazán csak „kezdet” volt.”

S talán épen ez a főoka annak, hogy a Petőfi lelki- és hitvilágáról oly kevés följegyzés maradt fenn. Így hát mindazokra nézve, amik a kortársak följegyzéseiben a Petőfi lelki- és hitvilágára vonatkozó megfigyelésekből hiányzanak: kizárólag csak műveire vagyunk utalva. És szerencsére ezekben épenugy nyomon követhetjük az ő lelki fejlődését és megalkotójuk pszichologiai individualitását, mint életrajzi adataiból külső élete folyását. Mert nemes lelkének darabjai ott vannak műveiben, csupán össze kell azokat illeszteni és harmoniába hozni külső élete körülményeivel s vallás-, erkölcsi világnézete mindjárt ott áll előttünk a maga teljességében, hamisítatlanul: mint életének irányzója, érzéseinek és gondolkodásának alapja s egyéniségének legjellemzőbb vonása.

De Petőfit ebben a tekintetben kortársai nem ismerték, sőt némelyek félre is magyarázták. Ellenfelei szerették: egy önmagával eltelt, Istent és embert megvető, szilaj fickónak feltűntetni.

Petőfi igaz, hogy sokszor játszi pajkosságból, különösen bordalaiban, mulatozó korhelynek rajzolja magát; de ezt csupán a folyton jó módor és erkölcsöt hangsúlyozó kritikusaik bosszantására cselekszi. Legfényesebb argumentuma ennek kiténik az „Imádságom” című költeményében, a hol keresetlen és megkapó őszinteséggel vallja be, hogy:

„Elkárhózástól félt szegény anyám,

S talán féltése nem alaptalan.

Tart tőle — s ebben igaza van —

Hogy már régóta nem imádkozám.”

Szívéből gyűlölte a felekezetiesség tulkapásait. Midőn pl. (1846. jun. 29-én) barátjának: Várady Antalnak a Ruffy Idával való egybekelésén ő is mint tanu jelen volt s az esketési ügyeket vezető kanonok — mivel Várady református, jegyese pedig katolikus

volt — valami formahibáért az esküvőt megakadályozta: „Petőfi oly hevesen fakadt ki ez eljárás ellen, hogy csak nehezen lehetett lecsillapítani.”¹⁾

A saját felekezetét gyűlölte magyarellenes nemzetiségi irányzata miatt. „Hazánkban a lakosság vallási megoszlásában nemzetiségi színezet is mutatkozik; az alföldi magyarság pl. főképp református s ezért ő is ezt a vallást szerette leginkább. Ezért midőn említették neki szülőföldje megtagadását, (mert az alföldi Félégyházát szerette szülőföldjének nevezni,) azt felelte: „mert bánom, hogy tótok közt születtem” s Váradynak meg így nyilatkozott: „Kiskörösön születtem, csak azt röstellem, hogy lutheránusnak.”²⁾

Gyakran kikel a hivatalból való vallásosság ellen is, mely a nép hiszékenységére és együgyűségére támaszkodva: „csalhatatlanságot és hatalmat igényel magának”.

Hogy a papsággal, mint osztályllyal szemben, miért viseltetik oly ellenszenvvel, ez onnan magyarázható, hogy az emberiség történelméből arra a meggyőződésre jutott, hogy a népek leigázásához az uralkodók végrehajtó eszközüül mindig a papokat használták fel és viszont. Épen ezért a zsarnokság fogalmától a papságét csak nagy nehezen tudja elválasztani. S „Az apostól”-ban ezért szól így róluk:

„ . . . A hol pap emelt szót,

Ott az igazság megfeszítettetik,

Az igazság szörnyet hal ott. A pap

Minden szavára

Egy ördög áll elé,

S az ördög nem hatalmasabb,

De ékeőbb szólásu, mint az Isten,

S ha tettel győzni nem tud,

Tud elcsábítani.—“

Vagy mint tovább mondja:

„ . . . ősidőktől óta

Azon valának papok és királyok

E földi istenek,

Hogy vakságban tartsák a népet,

Mert ők uralkodni akarnak,

S uralkodni csak vakokon lehet.”

Továbbá „A csárda romjai” című költeményében még azon sem botránkozik meg, hogy az Isten házából csárda lett:

„ . . . Az Isten házából csárda! . . . és miért ne?

Ott léleknek: testnek szolgált itt enyhére.

És nem úgy részünk-e a test, mint a lélek?

Egyenlőn kedveznünk kell mind a kettőnek.

Az Isten házából csárda! . . . és miért ne?

Itt és ott élhetünk az Isten kedvére;

S láttam én csárdákban tisztább sziveket már,

Mint kit naponkint lát térdelni az oltár.—“

De az ilyen hangulat nála csak időszerű lélek-állapot.

¹⁾ Ferenci Zoltán. „Petőfi életrajza” II. 278.

²⁾ Ferenci Zoltán. „Petőfi életrajza.” I. 32.

Anyanyelv szerint legelső helyen állanak a magyarok, számukat legjobban megközelítik a tótok, sőt egyes években felül is mulják. A felvidéken tehát a kivándorlás — eltekintve attól, hogy tótjaink fejét Amerikában az orosz izgatók pánszláv jelszavakkal és álmokkal tömik meg — nem rejt magában veszedelmet nemzetiségi szempontból. Tekintve azonban, hogy a hazatérők közt legnagyobb számmal a tótok szerepelnek a magukkal hozott eszmék előbb utóbb elharapoznak a fevidéken is; megszorodik az elégedetlenkedő nemzetiségek száma.

Magyaryelvű honfitársaink, kik Erdély veszélyeztetett vidékeiről kelnek útra vajmi kevesen térnek haza s itt már érezhető az itthon maradó oláhság erősödése, tudatosan előre haladó térfoglalása.

Meg kell még világítanom a kivándorlottak által haza küldött pénzösszeg nagyságát is. Hat éven körülbelül 100 millió koronát tesz ki. Ime mily hatalmas tőke vándorol az országba, örvend a laikus. Igaz tekintélyes összeg, De az országra elveszett a munkaerővel szemben igen csekély.

Ha egy kivándorolt itteni keresményét csak 500 koronára is értékeljük évenként, akkor is körülbelül 83 milliót veszítünk s a 6 évi 100 millióval szemben 500 milliót. Tényleges veszteség 400 millió!

A vérvesztéség csapását tehát e mesés összeg sulyosbitja. Akadnak tán olyanok is, kik azt vetik ellen: ha itthon volnának nem keresnének meg ennyit. Az a munkás, mely az amerikai követelményeknek megfelel; 10 évvel ezelőtt is megtudott keresni 500 koronát. Hát még a mai munkabérek mellett? Csekély vizsgálatás tehát a haza küldött amerikai dollár.

És végül lássuk az okot, ami hajtja, üzi, mintegy kergeti véreinket. Csábító ígéretek, vigécek hazudozásai való sokat csálnak lépre. Megkönnyíti az utrakelést az utlevél könnyű szerzési módja is, de legtöbb elhatározásnak főindítója: a nyomasztó viszonyokban, az adósságok elnyeléssel fenyegető örvényében van.

Helyesen jegyzi meg Jánosi Gábor, mint orvoszerek gyanánt hatásosan bevalnának a kisbirtok tehermentesítése, telepítés, új gyárak alapítása, új keresetforrások megnyitása és az utlevélhez jutás némi megnehezítése. Hadd legyen két-három hónap gondolkodási idő. E téren a késedelmezés sokat visszatartana.

Addig is míg e fontos ellenszerek valamelyike megvalósulna kutassák az illetékes közegek a néppel való hivatalon kívüli érintkezéssel a kivándorlás igazi okát. Tapogassák, hol és miért fáj e sebb legjobban. De ne csak a hivatalos közegek. Segítsenek a papok, a tanítók és minden igaz érdeklődő, hogy mikor a társadalom hatalmas szavával sürgeti és elodáztatatlanná érleli a kérdés megoldását, legyenek adatok, melyek világítanak, utat jeleznek és vezetnek e nagy jelentőségű alkotásban. Sz—i J—ő.

Kegyesség útja.

Jézus halálos ítélete.

A Párisban megjelenő történeti évkönyv egyik tudósításában Jézus állítólagos halál ítélete olvasható. Az ítélet héber nyelven egy ércztáblába van vésvé, hangzik pedig lefordítva a következőkép: „Ítélet, kimondatott Pontius Pilátus alsó Galilea kormányzója által, hogy a názáreti Jézus kereszthalált szenvedjen. Tibérius császár uralkodásának 17-ik esztendejében, márczius hónapnak 25-ik napján, Jeruzsálem szent városában, mikor Istennek papja és főpapja Annas és Kajafás valának. Pontius pilátus alsó Galilea kormányzója úgy ítélte, hogy a názáreti Jézus két gonosztevő között kereszten haljon meg, mivel a nép nagy nyilvános tanusággal bebizonyította, hogy 1, Jézus csaló, 2, lázító, 3, a törvények ellensége, 4, hamisan Isten Fiának nevezi magát, 5, hamisan Izráel királynak tartja magát, 6, a templomba ment kezeikben pálmákat hordó sokaságtól kísérve. Azt parancsolja az első századosnak Quirilus Korneliusnak, hogy vezesse a vesztőhelyre megtiltván minden szegény vagy gazdag egyénnek, hogy Jézus halálát megakadályozza. A tanúk akik aláírták Jézus ítéletét: 1, Roboni Dániel farizeus, 2, Czarabatel János, 3, Roboni Raphaél írás tudó. Jézus a Sirena kapun keresztül vitetik ki Jeruzsálem városából.

Ev. Al. után. Kádár Géza zilahi ref. lelkipásztor.

Óh könyörülj rajtam.

Egy ifju, a ki odahaza igen vallásos nevelésben részesült, amint az egyetemre került egészen az ivásnak, és kártyajátéknak adta magát át. Tanulmányai befejezése előtt katonának állott be és a hét éves háboruban egyszer igen sulyosan sebesült meg. Nagyon sokáig feküdt betegen, órák hosszát nagy kínok között vergődött. Később a következőket beszélt el szenvedéseiről: Azon borzasztó hat órán keresztül, melyet a kárhozat szélén töltöttem, nyitva láttam a poklot magam előtt. Szivemnek féelme oly nagy volt, hogy azonnal véget vetettem volna életemnek, ha elég erőm lett volna ehhez. Sem imádkozni, de még csak sirni sem tudtam, csak szivem mélyéből kiáltottam az Urhoz: „Óh könyörülj rajtam!”

Egy kis idő múlva ezután igen különös álomba estem. Azt álmodtam, mintha valaki egy gyönyörű kötésű könyvből a következő szavakat olvasná:

„Én látalak téged eltapodtatva a te véredben és mondék néked: A te véredben élj; mondék ismét néked: A te véredben élj!” Óh adjunk hálát az Úrnak ezen irgalom és kegyelemteljes szavaiért.

Kedves gyermekek! Emlékezzetek meg ezen szavakról: „Én az engemszeretőket szeretem, és kik engemet szorgalmasan keresnek, megtalálnak engemet,

jén tartják meg a főgymnasium új épületének föl-
avatásával kapcsolatban.

— **Az áttérések statisztikája.** Az 1905. évben történt áttéresi esetek, anyaszentegyházaink hitéletének erősülésére mutatnak. Az összes áttéresi esetek száma 4989. Tetemesen mögötte marad az 1904. évi összes áttérések számának. A kálvinista egyház vesztesége sem oly szembeszökő. Bár a javulás folytonos, fokozatos volna s lelkészeink buzgósága folytán nyereséggel és ne lélekvesztéssel zárjuk le a következő évek kimutatását. Különböztetve beszéljenek a számok. Áttért: a r. k. egyházból 1049, a r. k. egyházba 2290. Nyereség 1242. Az ev. ref. egyházból 1301, az ev. ref. egyházba 1075. Veszteség 226. Az ág. ev. egyházból 726, az ág. ev. egyházba 371. Veszteség 355. A gör. kel. egyházból 677, a gör. kel. egyházba 541. Veszteség 136. A gör. kath. egyházból 595, a gör. kath. egyházba 506. Veszteség 89. Az unit. egyházból 192, az unit. egyházba 128. Veszteség 64. Az izr. egyházból 429, az izr. egyházba 88. Veszteség 341. Egyéb vallású egyházból 20, egyéb vallású egyházba 0. Veszteség 20. A mint látjuk az összes felekezetek közül a legtöbbet az ág. evangélikusok veszítették. A mi veszteségünk még harmadik helyen áll. A különböző felekezetek vesztesége 1231-t tesz mely — sajnos a r. k. hívők számát növelte.

— **Kérem a nagytiszteletű lelkész urakhoz.** Ez uton vagyok bátor értesíteni t. megrendelőimel, hogy a Lévai Izsó kiadásában megjelenő „Ravatal mellett“ című s kerek 100 gyászimádságot tartalmazó könyvem megjelenése késedelmet szenved s a munka a nyár előtt nem kerülhet ki sajtó alól. Terjedelme nagyobb lesz, mint hittük s hogy az árát — kötve 5 korona — emelni ne keljen, újabb megrendelőket szeretnénk megnyerni. E végből itt én, mint szerző, kérem fel a nagytiszteletű lelkészi kart a kegyes megrendelésre. A könyvben mintegy 39 darab sirba tételkor mondandó imádság is van, olyan, minőknek végzésére a már szentesítést nyert, új egyházi törvények köteleznek mindnyájunkat. Tehát e téren igazán az elsők, mondhatnám, úttörők. A többi 70 darab a legváltozatosabb esetekben az udvaron mondandó. Még ha ponyva irodalmi érték volna is, potom ár egy műért 5 korona; 30 éves írói multam kezeskedik arról, hogy minden darabja a munkának kielégíti a legkényesebb izlést s a legintelligensebb közönség előtt is elmondható. Egyébként a munka bírálói: Soltész Elemér nagybányai lelkész és Csizmadia Lajos theologiai tanár urak egybehangzóan nyereségnek mondották a munkát a theol. irodalomra. Szeretettel kérem azért a mindkét prot, egyház lelkészi karát, kegyeskedjenek a munkát megrendelni s szives soraikkal Lévai Izsókiadót Rimaszombatban felkeresni. Atyafiságos szeretettel vagyok Sárkeresztben, 1907. évi márc. 25. testvérük az Urban: Babay Kálmán ref. lelkész.

A hazatért.

Az öreg Ázsi néni háromszor is megtörülte a pápa-szemét, a míg kitudta betűzni azokat a czifra betűket a fehér lapon. Régen nem volt ilyesmi a kezében. Ilyen finom papír, ilyen uriasan kusza írás, — régen, nagyon régen. Azóta kezei is megreszketősödtek, a háta is meggörbült, a szemei is gyöngék, fájnak és mindjárt könnyeznek, ha valamire erősen néz. Most, a mint a levelet olvassa, össze-összefutnak a sorok s szemét elborítja a köny... Hiszen olyan lehetetlen dolog van abban a levélben, olyan váratlan, olyan képtelen. Hogy az ő fia hazajő.

Az ő fia, az a büszke méltóságos ur, a ki torony-magas palotában lakik fenn a fővárosban, a ki olyan nagy ur, hogy miniszterekkel ebédel egy asztalnál, grófokkal van barátságban.

Az ő fia hazajön.

Hát hogy is lehessen azt elhinni!

Huszonöt év óta nem volt otthon a fia. Nem is jöhett; sok dolga volt, országos ügyek foglalták el, s azok pedig milyen nagy dolgok lehetnek! Aztán tengermessze is van az a Pest! Hogy jöhetne valaki onnan ilyen messze le azért, hogy megnézzen egy elaggott vén asszonyt, meg egy zsuppos, kicsiny házat, a minek bizony csak vályog a padlója, csak fenyőfa asztója, csak szegénység a lakója. Hogy jöhett volna.

Irni sem irhatott. Hiszen van neki elég mit írnia. Nagy uraknak, nevezetes embereknek, fontos ügyekben... Hogy érkezett volna hát még neki is írnia, ilyen messze!...

És most azt írja, hogy jön. Holnap érkezik. Nem is egy napra, hosszú időre.

Aztán a levél is olyan furcsa. Valamikor régen mindig „hallja kend“ volt, — és most így szólítja meg: „Édes jó Anyám!“ s a végén: „ régi jó fia, Zsiga“.

Az öreg Ázsi néni olvassa a levelet. Addig olvassa, addig hullatja rá öreg könnyeit, a míg igazán összefut azon az írás. S akkor aztán megcsókolja az utolsó szót, azt a nevet s azzal keblébe rejti a levelet. A két kezefejével megtörli a szemeit a két tenyerével lesimitja a kötényt; a dereka mintha kiegyenesedett volna, a lábai mintha megkönnyültek volna, olyan könnyen, olyan frissen megy be a házba, — hiszen jön haza a fia!

* * *

Az öreg Ázsi néni egész nap rakosgat, rendezget, várja a fiát. Vajjon mikor fog jönni? Kora délután vagy csak alkonyat felé; alólról, vagy felülről fog érkezni? A városból, vagy az állomástól; kocsin jön-e vagy gyalog? Oh, dehogy gyalog. Az ő fia gyalog?.. Az a nagy ur... Hogy is lehet ilyet gondolni. Kocsin jön bizonyára, fényesen, ragyogón; négy ló lesz a kocsi elé fogva, arany gombos kocsis fogja hajtani, inas lesz a bakkon... Oh, beh! szép lesz! És ő maga. Bizonyára ő is olyan fényes lesz. Vagy ha nem is, de talpig feketében, mert tudja, hogy mi azt szeretjük. A szegény jó uram is mindig fekete attilában ünnepelt, abban is temették el... Én is azt hordok azóta. Oh! bizonyosan abban lesz ő is, az én rég nem látott Zsigmondom. A kocsival bizonyosan nem jön be, nem férne el négy ló a mi kis udvarunkon, — csak megáll a kis

kapu előtt s úgy fog gyalog bejöni. S a mint bejön, bizonyosan megáll a tornáczon, s szétnéz a kis udvaron. Milyen jó is, hogy most olyan tiszta. Az a szekér kőre volt még ott, azt is eltakarítottuk ma. Mit, gondolt volna, ha itt látta volna legelől! És én ott fogom várni a ház ajtóban, vagy tán mégis jobb lesz a kis kapuba eleibe menni, vagy tán az udvaron állnék meg, nem, mégis itt lesz jó az ajtóban, itt, itt. S ő köszönni fog: „Jó estét kívánok” vagy tán így: „jó estét édes anyám! vagy, vagy...”

Itt már nem folytathatta tovább gondolatait az öregnő, mert a szive úgy teli lett egyszerre, s a szemeit úgy elfutotta a köny egyszerre, hogy be kellett menni! a kis házba s teleáztatni a kötényét sűrű könynyel. Ebéd után már türelmetlenül figyelt minden kis neszre, a mi kívülről behangzott. Ez alig ha nem ő... nő most jön... Most már bizonyosan ő. És mindig kisietett apró totygó lépésekkel a kis kapuba és elnézett hosszan le és fel a széles, poros főtczán. A kezét is a szeme elé tartotta ernyőnek, hogy jobban láthasson: nem jön e még? Az utca néptelen volt véges-végig, messze valahol egy elhányt üveg cserép csillogott fényesen, mint egy gyémánt darab. Azt elnézte hosszasán, míg egy felkapott porfelhő el nem borította.

Az idő haladt, de a várt kocsi csak nem jött. A nap is alkonyra hajlott már, hosszú, nyult árnyékok képződtek az utca során; távolról port vert fel a hazatérő munkások csoportja.

Az öreg Ázsi néni ismét csalódva fordult vissza a kapuból s a mint megfordult, ott állt előtte, szemtől-szembe-a várt vendég.

Oh nem volt fényes diszruhában, bársonyos kabátban, nem, még ünnepi feketében sem. Egyszerű szürke ruha, az is poros; egyszerű fáradt alak az is görnyedt; egyik kezével botra támaszkodva, a másikban kalapját tartja, fedetlen fején pár ritka deres hajszál, fehér homlokán kiütött izzadság cseppek. És köszön csendesen ércetlen hangon.

Csókolom a kezét édes jó Anyám!

És arra az öreg asszony elfeledi, hogy milyen nagy ur az ő fia, hogy 25 esztendeje, a mióta nem ért rá neki írni, hogy volt idő, mikor az ő szegény anyját, az ő jobbágy születését az a nagy ur szégyelte elfeled mindent, csak azt nem, hogy ez a megtört ember az ő fia, az ő egyetlen fia, s a két reszketős karba erőt őnt a sziv melege, hogy kitaruljon, keblére ölelje azt a nagy urat, azt az ő szegény fiát.

És az a nagy ur elfelejti azt, hogy ennek az asszonynak a keze nem hab fehér, nem selyempuha, hanem munkától kérges, évektől ránczolt, elfelejti és reá hajtja fejét és csókjaival halmozza el, miut egykor régen, mikor először vitték be a városba az iskolába.

Huszanöt év történetére keresztet huz a miveletlen jobbágy asszony szive és azt mondja: nem igaz semmi sem igaz, semmi semmi, csak hogy ő az én fiam, az én egyetlen.

Az öreg Ázsi néni lábujj hegyen tipeg ki s be a házba, csendesen teszi nyitja az ajtót, hogy fel ne keltse az ő fiát, a ki fáradtan pihen ott benn, az első házban. Néha megáll az ajtó előtt s hallgatózik a kulcslyukon, vajjon nem ébredt fel még, vajjon nincs szüksege valamire, vajjon ott benn issza meg reggelijét, vagy ide kinn a csikos abrosszal beterített kis aszjal mellett.

„Oda benn” pedig nagyon csendes világ van. A kis ablakon betűz a reggeli napsugár s még jobban megfehériti a szobát. Négy fehérre meszelt fal; a székek, az asztal fehér gyolcscsal bevonna, a min még olyan jól esően érzik a friss mosás illata, és semmi nesz, csak az ablakon zümmög egy kifelé vágyó fogoly szunyog.

Az ágyon csendesen fekszik a nagy ur, mellén összetett kezekkel, sápadt, beesett arcczal, mintha örök álmod alunnék. Szemei nyitva vannak s merőn néznek maguk elé, a padlás gerendájára, hosszan üvegesen pillantás nélkül.

Egyszer elakad a szabályos-lélekzet, s melléből hosszú, száraz köhögés tör elő szalatt kívül az izadság a homlokra s az arcra felpirult két piros folt, két piros rózsza.

Az öreg Ázsi néni halkán nyitja be az ajtót

— Nem alszol fiam?

— Nem édes anyám. Jó reggelt. Már rég nem alszom

— Behoztam a reggelidet, fiam?

— Köszönöm, — talán később. Most kérem közelebb édes anyám; egy s más dolgot akarnék elmondani s aztán csak lassan beszélhetek, — fáraszt a beszéd, Úljön ide édes Anyám a kis székre s aztán hallgasson meg engem. Ugy is olyan régen nem beszélgettünk együtt.

Az öreg asszony gyöngé már s érzékeny is mind-egyre a szemét törölgeti s úgy motyogja fia után: — Régen... Régen...

Huszonöt esztendeje, hogy elszakadtam innen; hosszú időnek is, hát még életnek. A sors ellen nem panaszolok. Szeretett, hecézelt a tenyerén hordott; élhettem: volt miből; ur voltam: telt; sokat éltem volt időm rá. Magam ellen sem panaszolok. A mit tettem, én tettem, — nem hibáztatok érte senkit. A rosszat megbántam és sokat bántam meg; a jóért örültem és keveset örültem. Elmúlt minden. Nem érti ezt a beszédet édes Anyám Oh bár én se értettem volna soha! A mikor itt hagytam ezt a házat, ifju voltam s tapasztalatlan. Az ut fényes volt a min haladnom kellett, fényes volt, sikos volt. Laktam palotában, éltem nagy urak között, ettem az ő asztalukon és estem lefelé, folyton lefelé. Haladtam előre, büszke voltam, gögős voltam; futottam utánuk, büszke voltam reájuk és szégyeltem magam előttük születésemért, a származásomért. Oh, be nyomorult ez az élet ott fenn édes Anyám! És én szerettem azt, én futottam az után...

Bolond bolond — — — — —

Szerettem: megcsaltak; biztam barátokban: kikacagtak; rajongtam szépért, szent ügyért — s a miért rajongtam, az volt a legnagyobb csapás; segitettem árván, elhagyottan — megharapott; voltam jó, szelid, türelmes — és nevéseges voltam: voltam dözszölő, kapzsi, irigy koncleső — és tisztelték, magasztaltak. Kilopták, szétmarcangolták a szivemet, lelkemet — nem bánom, én szeretem magamnak; elsatnyult, összeromlott a testem, vén vagyok fiatalon, kopasz, ősz, nyomorék, vézna báb, — nem panaszolom én vagyok oka; a sir szélén állok, várom megijéltetésemet — és nyugodtan várom és elfeledem az életemet s meghalok, hogy feledjenek el engem is; ha más meg nem bocsát, megbocsátok én magamnak, de azt nem bocsátom meg magamnak sem soha, hogy eltudtam feledni az édes anyámat.

Az öreg asszony felszárítja könnyeit.

Oh ne, ne beszélj, így fiam, édes Zsigám. Nem haragudtam én reád soha, nem voltál te rossz soha, csak a hivatalod, — a dolgod . . . Beteg vagy, ápollak, meggyógyítalak fiam, édes fiam. S az utolsó szó ismét sirásban vész el.

— Igen édes anyám! Meggyógyulok, csak most bocsásson meg . . . Testembe visszatér az élet, az erő, szívembe a szeretet . . . minden, minden. Csak bocsásson meg édes anyám. Jó fiu leszek, hű fia leszek, nem megyek el sehova, itthon maradok, nem leszek ur, nem leszek híres ember — csak az édes Anyám fia — csak . . . bocsásson meg édes Anyám. Az öreg asszony ráhajtja fejét fia kezére.

— Édes Zsigám, lelkem Zsigám . . .

— Igen, rossz a világ ott kin, nem megyek többet belé, — jó itthon nagyon, nem megyek el innen többé, nem itt maradok soká . . . Örökre, csak bocsásson meg édes Anyám; — — — — —
— — — — — És ott is maradt mindörökre.

Az öreg Ázsi néni háromszor is megnézi, minden órában, hogy nincs-e valami baj a kertben, nem szabadult-e be valami állat a kis kertbe, nem tett-e kárt valami a nyiló virágok közt a fia sirján.

Balog Endre.

Ev. ref. lelkészek figyelmébe

Most jelent meg: —————

Simon Elek vadasdi ev. ref. lelkész

Eredeti Egyházi beszédei.

A mű 9 és fél ivre terjed, bolti ára 3 korona.

Tartalmaz 27 egyházi beszédet, melyek részint ünnepekre, részint más alkalmakra irattak.

Megrendelhető: Reichardsperg J. és Társa könyvkereskedésében Maros-Vásárhelyt és a szerzőnél Vadasdon.

A Dr. Schmidt G. főörzsorvos és physikus által feltalált híres

FÜL-OLAJ

megszüntet gyorsan és alaposan időközi süketéget, fülfolyást, zúgást és nehézhallást meg idült esetekben is. Ára üvegenként használati utasítással 2 frt. Kapható Debreczenben, Kossuth-ntéza 8. szám az „Arany Egyszarvu“-hoz című győgszertárban.

Agrár takarékpénztár r. t. Maros-Vásárhelyt.

Teljesen befizetett részvénytőke egy millió kor.
Fióktintézetek és kirendeltségek: Csikszereda, Gyergyó-szentmiklós, Marosludas, Marosujvár, Nyárádszereda, Parajd, Sz.-Udvarhely és Székely-Keresztur.

Van szerencsénk értesíteni, hogy Széchényi-téri intézeti házunk földszinti sarokhelyiségében külön

Bank és Pénzváltó-üzletet

létesítettünk, melynek üzletköre a következő:

1. Értékpapírok, idegenpénzek és érmek vétele és eladása.

2. Tőzsdei megbízások teljesítése.

3. Sorsjegyek eladása letétjegyre csekély foglaló lefizetése ellenében, a fennmaradó vételárt az intézet mérsékelt kamat mellett kölcsön adja, — akár pedig egyenlő havi részletfizetésre is. — Az első részlet lefizetése után a sorsjegyekre eső nyeremény már a bevételt illeti.

4. Sorsjegy igérvények kibocsátása minden huzásra.

5. Árfolyam veszteség elleni biztosítás.

6. Kisorsolt sorsjegyek és egyéb sorsolt érték-papírok beváltása.

7. Előlegek nyújtása értékpapírokra a legmérsékeltbb kamat mellett.

8. Osztlysorsjegyek előrészítése.

9. Takarékbetétek vétele könyvecskékre, folyó- és cheque számlára.

10. Szelvények beváltása és új szelvényivek beszerzése.

11. Utalványok és hitellevelek kiállítása bel és külföldi piacokra.

12. Letétek. Elfogadunk értékpapírokat, okmányokat kezelésre vagy lepecsételt csomagban megőrzésre mérsékelt díj mellett.

13. Magánpénztárak (Safe deposit) Értékpapírok, okmányok, ékszerek, végrendeletek stb, tűz- és betörés mentes megőrzésére szolgáló rekeszek olcsó díj melletti bérbeadása.

1. Költségmentes megvizsgálása sorsjegyek és mindennemű sorsolás alá eső értékpapírok huzásának

15. Kivondorlótól érkező pénzek, utalványok és chequek legolcsóbb beváltási helye.

Foglalkozunk egyáltalán mindazzal, a mi a bank- és pénzváltó üzlet körébe vág és szívesen szolgálunk elvilágosítással és utbaigazításokkal.

pénzváltó üzlet hivatalos órá :

délelőtt 8—1 óráig

délután 3—6 óráig.

Agrár Takarékpénztár Részvénytársaság
Maros Vásárhelyt.

FERENCZ JÓZSEF KESERÜVIZ

AZ EGYEDÜL ELISMERT KELLEMESES IZŰ TERMÉSZETES
HASHAJTÓSZER.

„VASÁR NAP“

EGYHÁZTÁRSADALMI KÉPES HETILAP.

== AZ ERDÉLYI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET EGYHÁZI ÉRTEKEZLETÉNEK KIADÁSA. ==

Szerkesztik : Tóthfalusi József ref. lelkész és Paál Gusztáv ref. koll. tanár, Maros-Vásárhelyt.

Mi a „Vasárnap“ célja?

A „Vasárnap“ célja az, hogy legyen a mi olvasni tudó és olvasni szerető magyar és első sorban erdélyi református magyar véreinknek komoly irányu, egészséges szellemi táplálékot adó, a világ dolgairól helyesen tájékoztató olvasmánya, a melyből tápot merítsen hitének, vallásos szükségletének; megismertesse teendőivel, hogy azok teljesítése által igaz keresztyén magyar ember lehessen.

Hogyan fizessünk elő a „Vasárnapra“?

A „Vasárnap“ előfizetési díja egész évre 4 korona, félévre 2 kor., negyedévre 1 korona. Előfizetünk úgy, hogy a megfelelő előfizetési díjat postán utalványozva a „Vasárnap“ kiadóhivatala címére Maros-Vásárhelyt, Szentgyörgy-utca 9. sz. címre elküldjük. A megrendelést czélszerűen eszközölheti mindenki a maga illetékes lelkésze útján is, a ki szívesen fogja az előfizetési díjat hozzánk elküldeni.

Ne hanyagoljuk el a megrendelést, hogy a lap küldésében fennakadás ne álljon elé.

A „Vasárnap“ jutányos áron hirdetésekét is elfogad.

